

تحويل مدرک: مباحثي پيرامون تهيه اطلاعات[*]

فصلنامه اطلاع رسانی، دوره ۱۰، شماره ۲

صفحه: ۷۶-۷۹

نوشته: جنيفر پيزلي

ترجمه: نرجس جواندل

کلید واژه ها

تحويل مدرک • تهيه کنندگان اطلاعات • ايجاد شبکه ارتباطي • استراليا • کتابخانه ايالتی ويلز جنوبي • ارتباط از راه دور.

چکیده

کتابخانه‌ها در استراليا مانند ديگر نقاط جهان در دوره اي از تحول به سر مي بردند. رشد بي رويه حجم اطلاعات همراه با افزايش قيمت اطلاعات چاپ شده- بويژه پايندها- و نوسان نرخ ارز سبب شده است که کتابخانه ها توان خريد بخش عظيمي از اطلاعات را نداشته باشند. ايجاد شبکه با ديگر تهيه کنندگان اطلاعات به صورت امري ضروري در آمده است. در اين زمينه کتابخانه هاي استراليا با مشکلاتي مواجه اند که عمدتاً "دسترسي به فهرست مجموعه هاي ديگر کتابخانه ها و دستيابي سريع به مدارک خارج از کشور را ميتوان ذکر کرد.

پيشينه

کتابخانه هاي استراليا دوره اي از تحول را مي گذرانند. کاهش بودجه کتابخانه ها، رشد مداوم ميزان اطلاعات چاپ شده و تاکيد فزاينده بر خدمات مراجعان بدین معني است که کتابخانه ها نمي توانند اطلاعات مورد نیاز مراجعان را از مجموعه خودشان تهيه نمایند. کتابخانه ها براي آنکه بتوانند سرويسي مناسب به مراجعه کنندگان ارائه دهند، ناگزيرند با تکیه بيشتر بر ديگر تهيه کنندگان اطلاعات به مجموعه خود بيفزايند. هر چه نمايه نامه هاي پيوسته و ديسکهاي نوري بيشتر توليد شود، دستيابي به اطلاعات به صورت چکیده و نمايه آسانتر خواهد بود؛ اگر چه تهيه "اطلاع" يا "مدرک"، که در اين مقاله مقصود هر رسانه حاوي اطلاع است به صورت تمام- متن (Full Text) براي کتابخانه ها فراتر از يك چالش شده است.

مسئله اي که کتابخانه ها در استراليا، آسيا و در واقع، در بقيه جهان با آن مواجه اند، اين است که مدرک مورد نظر مراجعه کننده را چگونه در محدوده زماني مشخص شده توسط او تهيه نمایند. پيش از آنکه خدمات تحويل سريع و موثر مدرک توسط همه کتابخانه ها عرضه شود بايد بر مشکلات کوتاه مدت و بلند مدت موجود فائق آمد. برخي از مشکلاتي که کتابخانه ايالتی NSW در ارائه خدمات تحويل مدرک با آن مواجه است، عبارت است از: وجود دشواريهاي در امر دسترسی به فهرست مجموعه هاي کتابخانه هاي ديگر نقاط استراليا، آسيا و جهان؛ نیاز به ايجاد شبکه با ديگر تهيه کنندگان اطلاعات به منظور دستيابي به مدرک؛ دسترسی سريع به مدارکي که در استراليا وجود ندارند؛ نیاز به ارسال تصاویر رنگي و نیاز به مکانيزمي جهت تحويل سريع و موثر. کتابخانه ايالتی NSW در حال سياستگذاري جهت رفع اين مشکلات، و نیز تدارک چنان سرويس تحويل مدرکي است که بتواند پاسخگوي کليه نیازهاي مراجعه کنندگان باشد.

دستيابي به اطلاعات کتابشناختي مجموعه هاي ساير تهيه کنندگان اطلاعات

شرط اول يك سرويس تحويل مدرک موفق، وقوف به مدارکي است که توسط ديگر تهيه کنندگان اطلاعات نگهداري مي شود. دسترسی از راه دور [۲] به پایگاههاي اطلاعات کتابشناختي تهيه کنندگان اطلاعات، امکان محل يابي سريع مدرک و نیز درخواست آن را در صورت نیاز مراجعه کننده براي کتابخانه‌ها فراهم مي نمايد. بدون چنين دستيابي اي تعيين محل مدارکي که توسط ديگر تهيه کنندگان اطلاعات نگهداري مي شود، بسيار اتفاقي خواهد افتاد. بسياري از کتابخانه هاي استراليا، در پایگاه اطلاعاتي متمرکز سراسر استراليا که حاوي اطلاعات کتابشناختي موجودي کتابخانه هاي اين کشور است مشارکت دارند. اين پایگاه، با نام شبکه اطلاعات کتابشناختي استراليا [۳] به وسيله کتابخانه ملي استراليا اداره مي شود. در سطح ملي، کتابخانه ها در همان محدوده کتابشناختي و يا با پيوندهاي قوي از طريق پروژه هاي همچون "شورلينک" Shore link که فهرست پيوسته همگاني [۴] تعدادي از کتابخانه ها در حومه شمالي سيدني را به هم مرتبط مي کند، در اطلاعات کتابشناختي سهيم اند. کتابخانه هاي دانشگاهي در NSW پروژه مشابهي را به عهده دارند که براساس آن، فهرست مجموعه هاي دانشگاهي براي جستجو در دسترس ديگر دانشگاهها نیز قرار خواهد گرفت. کتابخانه ايالتی NSW در گسترش دستيابي به پایگاههاي اطلاعات کتابشناختي، با ايجاد امکان دستيابي تلفني [۵] به فهرست تعدادي از کتابخانه ها- که از طريق ILANET فراهم آمده- مشارکت مي کند. ILANET پست الكترونيکي و خدمات گذرگاهي [۶] است که در اختيار کليه کتابخانه هاي استراليا و ديگر کشورها قرار دارد. در حال حاضر، فهرستهاي کتابخانه ايالتی NSW، کتابخانه ايالتی کوئینزلند، و دانشگاه استرالياي جنوبي از طريق ILANET قابل دسترسی است. کتابخانه ايالتی NSW اخيراً از موجودي خود فهرستي دنباله دار به صورت ديسکهاي نوري تهيه کرده و به جمع موسساتي مانند کتابخانه انگليس- که از اين تکنولوژي براي تسهيل دستيابي به موجودي کتابخانه‌ها استفاده مي‌کند- پيوسته است.

ايجاد شبکه ارتباطي با ساير تهيه کنندگان اطلاعات

افزايش قيمت اطلاعات چاپ شده بويژه نشریات ادواري، نوسانهاي نرخ ارز که حتي موجب افزايش قيمتها مي گردد و افزايش عظيم حجم اطلاعات چاپ شده، به اين معني است که کتابخانه ها ديگر نه مي‌توانند کليه اطلاعات چاپ شده را خريداري نمایند و نه حتي استطاعت آن را دارند. اين امر به معني آن است که اگر هر تهيه کننده اطلاعات بخواهد، دستيابي به يك سلسله اطلاعات را به مراجعان خود عرضه نمايد، ايجاد شبکه با ديگر کتابخانه ها به صورت مهمترين امر

در می آید. این شبکه ها، ممکن است به طور رسمی و یا غیر رسمی، گسترده و یا محدود ایجاد شده باشند تا به تهیه کننده اطلاعات، امکان دسترسی به اطلاعاتی را بدهند که در غیر این صورت، تهیه آن برای مراجعه کننده ممکن نبود. شبکه ها، غالباً برای سهیم شدن در اطلاعات قرار داد دو جانبه دارند که براساس آن، اعضای شبکه ها می توانند با صرف هزینه ای ناچیز و یا بدون پرداخت حق الزحمه، از اطلاعات استفاده کنند. شبکه ها ممکن است، در اموری مانند فهرست نویسی مجموعه هایشان و یا ارتباطات الکترونیکی سهیم شوند. کتابخانه ایالتی NSW با شبکه ای از کتابخانه های عمومی در NSW و نیز با کتابخانه های دانشگاهی مرتبط است، که در این شبکه براساس توافقهای خاص نرخهای مخصوص و شرایط امانت بین کتابخانه ای برای اعضای آن تعیین می شود.

دستیابی به مدارک خارج از استرالیا

خرید کتب و بخصوص مجلات منتشره در خارج از استرالیا، به دلیل وجود نوسان در قدرت خرید دلار استرالیا، می تواند تحمیل زیادی بر بودجه کتابخانه ها باشد. از آنجایی که دلار استرالیا در مقابل سایر پولهای رایج تضعیف شده، بنابراین قیمتها، برای بسیاری از کتابخانه ها به صورت مانعی سر راه تهیه مجلات و کتابهای خارجی در آمده است. در نتیجه این روند، بیشتر کتابخانه های استرالیا و آسیا از خدمات تجاری تحویل مدرک خارج از کشور بهره می گیرند. این خدمات تجاری دستیابی پیوسته به گروهی از مجلات را که در فرمت الکترونیکی عرضه می شود فراهم می سازند. استفاده کننده از این خدمات می تواند مقاله مورد نیاز خود را از نسخه اصلی و یا برون داد چاپی نسخه الکترونیکی را دریافت دارد. چون کتابخانه های استرالیا و آسیا می توانند به خدمات تجاری تحویل مدرک، دستیابی پیوسته داشته باشند، به همین جهت دسترسی به مدارک خارجی جدید انتشار از این طریق انجام می گیرد. خدمات تجاری تحویل مدرک حافظ جواز حق مولف و مخارج آن نیز هستند. نمونه هایی از خدمات تجاری تحویل مدرک که از استرالیا قابل دستیابی است عبارت اند از: Uncover، خدمات تحقیقاتی فاکسون [V]؛ ارسال فوری و جهانی مقاله [A]؛ و مرکز تهیه مدارک کتابخانه بریتانیا. اگر چه خدمات تجاری تحویل مدرک در مقایسه با خدمات سنتی امانت بین کتابخانه ای پر هزینه به نظر می رسد؛ اما سرعت و قابلیت دستیابی چنین خدماتی، برای مدارکی که سریعاً مورد نیاز است و ممکن نیست به آسانی در جای دیگری قابل دسترسی باشند، امکانی است که می توان از آن بهره گرفت. کتابخانه ایالتی NSW تعدادی از خدمات تحویل مدرک را برای متقاضیانی که نیاز فوری به اطلاعات دارند دائماً ارزیابی می نماید. این نوع خدمات، متمم و مکمل سرویس امانت بین کتابخانه ای فعلی است و خدمات متفاوتی را به گروه خاصی از مراجعان عرضه می دارد. در آینده کتابخانه ایالتی NSW می تواند خدمات تجاری تحویل مدرک را از طریق سرویس ILANET ارائه دهد.

مکانیزمی سریع و موثر برای ارسال مدرک و تصاویر رنگی

روشهای سنتی تحویل مدرک، پست و یا پست تصویری بودند. پست تصویری علی رغم داشتن سرعت انتقال مناسب مدارک رنگی نیست. پست تصویری همچنین در مواردی- مثلاً وقتی پیام تصویر است- موجب از بین رفتن اطلاع و یا عدم وضوح آن می شود. با تکنولوژی جدید ارتباط از راه دور، گزینه های بیشتری در دسترس اند. کتابخانه ایالتی NSW، ارسال تصاویر سیاه و سفید را با استفاده از "شبکه رقمی خدمات یکپارچه" [9] ISDN تجربه می کند. ISDN سیستمی است که صدا، تصویر و متن را از روی یک شبکه مخابراتی انتقال می دهد. در گذشته ارتباط از راه دور فقط به وسیله ارسال صدا و "داده" از شبکه عمومی خطوط تلفن میسر بود. سیستمی آنالوگی که برای تبدیل علائم کامپیوتر دیجیتال به آنالوگ به یک مودم Modem نیازمند بود. ISDN امکان برقراری ارتباط دیجیتال گره به گره [10] را که قدرت ارسال اطلاعات به میزان ۶۴ کیلو بایت در هر ثانیه را دارد فراهم می سازد. این سیستم، انتقال سریعتر و دقیقتر مدارک را ممکن ساخته و بویژه برای ارسال تصاویر رنگی مناسب است. تصاویر رنگی ممکن است، عکسهای درون مقالات، شکلهای رنگی و یا جداول باشند. ISDN این اسناد را برای مراجعان کتابخانه که معمولاً به تکثیر سیاه و سفید و یا یک کپی از اصل مدرک قانع اند، به طور تمام رنگی ارسال می نماید. پست تصویری گروه ۳ [۱۱] جنبه دیگری از ISDN است که برای تحویل مدارک استفاده می شود. پست تصویری گروه ۳ نسبت به پست تصویری گروه ۳ سریعتر بوده و دارای اشتباهات کمتر و مقاومت بیشتری است. کاربرد ISDN کتابخانه ایالتی را قادر می سازد تا دستیابی به موادی مانند عکس را- که معمولاً مستلزم حضور فیزیکی مراجعه کننده در کتابخانه است- ممکن می سازد. کتابخانه ایالتی منابع خود را از طریق خدمات تحویل مدرک، نه تنها در اختیار کتابخانه های استرالیا؛ بلکه کتابخانه های آسیا نیز قرار می دهد. این کتابخانه پیوندهای محکم خود را با کتابخانه های آسیا توسعه می دهد تا اشتراک در منابع را میسر گرداند. تنها گسترش ارتباط از راه دور، می تواند بر امکانات تحویل مدرک در آینده بیفزاید.

نشانی نویسنده :

Jennifer Peasley, Manager
Document Delivery Service
State Library of New South Wales
Macquarie Street
Sydney, NSW 2000
Australia

Telephone: (02)-230-1414
Fax: (02)-233-2003
ILANET 6007: MLN 200003
TTY (02)-2301541.

- 1- remote access.
- 2- Australian Bibliographic Network (ABN).
- 3- Online public access Catalogues.
- 4- Dial-up access.
- 5- Gateway service.
- 6- Faxon Research Services.
- 7- Article Express International.
- 8- Integrated Services Digital Network (ISDN).
- 9- Point to point digital communication.
- 10- Group 4 Fax.

---

*Peasley, Jennifer. Document Delivery: issues in providing information. FID News Bulletin. 43(4), 1993 PP 81-83.

جنيفر پيرلي، مدير سرويس تحويل مدرک کتابخانه ايالتي ويلز جنوبي جديد (NSW) New South Wales) در سيدني استراليا است. او پيش از پيوستن به متابخانه ايالتي، معلم کتابدار و مشاور بخش آموزش دبستاني NSW بود. جنيفر پيرلي پيش از انتخابش به سمت مدير سرويس تحويل مدرک (در فوریه ۱۹۹۲)، به عنوان مسئول آموزش و مربی کامپيوتر انجام وظيفه مي کرد.

